

شکوه خاطرات

خاطرات دکتر حسن روحانی در مورد ایثار و شهادت

نشر جهاد ایران

کتابخانه ملی و اسناد

۱۳۹۸

کلیه حقوق این اثر متعلق به نشر شامه است

فهرست مطالب

۱۶.....	مقدمه.....
۱۷.....	بخش اول: دوران نهضت اسلامی و اوایل پیروزی انقلاب.....
۱۹.....	الف. اده خمینی، الگوی برای همه دوران‌ها.....
۱۹.....	عائز را، همه فرازهای دوران نهضت اسلامی.....
۲۰.....	امام خمینی، پیرو راستین مکتب حسینی.....
۲۱.....	ایمان واقعی امام خمینی به نصرت الهی.....
۲۲.....	ایثار و ایستادگی، رمز پیروزی نهضت امام خمینی.....
۲۴.....	امام خمینی، مردی از - نس - پید و تربیت.....
۲۵.....	اراده راسخ امام خمینی برای سربلندی اسلام.....
۲۷.....	قدرت اراده و اتحاد ملت در اندیشه امام خمینی.....
۳۰.....	سبک زندگی و الگوهای اخلاقی و رفتاری، دستاورد امام خمینی.....
۳۳.....	باور امام خمینی به حضور زنان در عرصه سیاسی.....
۳۴.....	حضور سرنوشت‌ساز زنان در نهضت امام خمینی.....
۳۶.....	ب. دوران مبارزه.....
۳۶.....	اولین آشنایی با نام امام خمینی.....
۳۸.....	پشتتازی قم در نهضت اسلامی.....
۳۹.....	سخنرانی در قم به دعوت حوزه علمیه.....
۴۱.....	مدرسه فیضیه، اولین شهادت‌گاه نیروهای انقلابی.....
۴۲.....	حرم مطهر حضرت معصومه (س)، احیاگر مسیر و حرکت انقلاب.....
۴۳.....	سفرهای به یاد ماندنی به شهر یزد.....

۴۴	گزارش سفر بندرعباس در اسناد ساواک.....
۴۴	ج. اوایل پیروزی انقلاب اسلامی.....
۴۴	حضور در همدان برای بررسی وضعیت پادگان تیپ زرهی.....
۴۶	حضور در پایگاه هشتم شکاری در لحظه سقوط خرمشهر.....
۴۷	اصفهان، شهر روزهای سخت.....
۴۸	اول هشدار آغاز حمله عراق به ایران در ارومیه.....
۴۸	احسان آغاز حمله عراق به ایران در کرمانشاه.....
۵۰	مشاهده مقاومت مردم غرر خوزستان در برابر دشمن.....
۵۱	بخش دوم: دوران دفاع مقدس.....
۵۳	الف. اوضاع کشور در ایل انقلاب و روزهای آغازین جنگ تحمیلی.....
۵۳	مواجهه ملت ایران با جنگ ناخوشایند و نابرابر.....
۵۹	کمبودها و شرایط دشوار کشور در آغاز جنگ.....
۶۱	آشنایی ملت ایران در اوج تنهایی و محو امید.....
۶۳	ناآشنایی نیروهای مسلح با کاربرد برخی تجهیزات نظامی در آغاز جنگ.....
۶۴	کمبود تجهیزات در زمان جنگ و آمادگی برای پذیرش خطرات.....
۶۵	آثار فقدان استقلال سیاسی در کشور.....
۶۶	خبرخوش پیدا کردن خمپاره ۶۰ در یک زاغه مهمات شرق.....
۶۷	ب. جهاد خودکفایی و به دست گرفتن ابتکار عمل در جنگ.....
۶۷	ابتکار مهندسان ایرانی در استفاده از هواپیماهای جنگی.....
۷۰	مهندسی معکوس و شروع طراحی و ساخت تجهیزات نظامی در داخل.....
۷۱	تلاش جهادی برای تقویت توان دفاعی کشور.....
۷۳	تقویت توان دفاع هوایی در برابر حملات گسترده عراق.....
۷۴	افزایش توانمندی ها در صنعت هواپیماسازی.....

- نامگذاری مقرهای سیستم هاگ به نام کوثر و فاطمه زهرا (س)..... ۷۵
- ج. وحدت و همدلی در جبهه‌های جنگ و آغاز پیروزی‌های حماسی..... ۷۷
- بی‌خوابی‌های شبانه‌روزی رزمندگان در جبهه‌ها..... ۷۷
- حماسه آزادسازی تاریخی خرمشهر..... ۷۸
- دزفول، سرزمین صبر، مقاومت و شجاعت..... ۸۲
- تدبیر حکیمانه امام خمینی (ره) در هدایت جنگ..... ۸۳
- ساخته‌ای فراموش‌نشده در عملیات خیبر..... ۸۴
- عملیات بدر، آزمونی دشوار..... ۸۶
- جان‌فشانی در عملیات والفجر..... ۸۸
- پیچیدگی‌های عملیات سریش..... ۹۰
- رقابت خلبانان برای انجام عملیات‌های هوایی پرخطر..... ۹۱
- تجلی غیرت ایرانی در جبهه‌های جنگ..... ۹۳
- فضای معنوی خاص جبهه‌ها در راه‌های نضال..... ۹۴
- اقدام بعثی‌ها در ساقط کردن هواپیمای ایرانی در منطقه جنگی..... ۹۵
- پایبندی رزمندگان اسلام به اصول اخلاقی رسانی در جنگ..... ۹۶
- د. مشارکت و حضور همه مردم، نهادها و سازمان‌ها در جنگ..... ۹۸
- خدمات ارزشمند صنعت نفت در دوران جنگ..... ۹۸
- مجاهدت‌های به یادماندنی نیروی دریایی و نیروی هوایی در دفاع مقدس..... ۹۹
- کمک فرهیختگان و نخبگان در پیشبرد اهداف جنگ..... ۱۰۰
- نقش مؤثر نخبگان دانشگاه‌های تهران و صنعتی شریف در افزایش توان دفاعی..... ۱۰۱
- مشارکت جهاد سازندگی و دانشگاهیان در احداث پل‌های راهبردی..... ۱۰۳
- حضور فرزندان مسئولین عالی‌رتبه کشور در جبهه‌های جنگ..... ۱۰۴
- حضور جامعه پزشکی در انقلاب و جنگ تحمیلی..... ۱۰۵

۵. توطئه‌ها و کارشکنی‌ها در دوران دفاع مقدس..... ۱۰۷
- خیانت‌های منافقین در دوران جنگ..... ۱۰۷
- بدعهدی‌ها و فرصت‌طلبی‌های کشورهای غربی..... ۱۰۸
- اعتراف مقام بلندپایه عربستانی به کمک تسلیحاتی به عراق..... ۱۰۹
- و. روزهای پایانی جنگ..... ۱۱۱
- ح. ر در جلسه تصمیم‌گیری در مورد پذیرش قطعنامه ۵۹۸..... ۱۱۱
- بابت طمعت و ایستادگی ملت ایران در عملیات مرصاد..... ۱۱۲
- بخش سوم: اشیای ایتار و شهادت..... ۱۱۵
- الف. روح به خانواده‌های ایتارگران..... ۱۱۷
- صبر و بزرگوایی خادمان ایتارگران..... ۱۱۷
- تواضع در برابر عطش و روح به خانواده‌های ایتارگران..... ۱۱۸
- ب. سروقامتان عرصه ایتار و شهادت..... ۱۱۹
۱. شهید بهشتی..... ۱۱۹
- شخصیتی سرشار از اخلاص..... ۱۱۹
- ابداع روش نوین فراگیری علوم اسلامی و تحقیق در احکام دینی..... ۱۲۰
- ساماندهی و انتظام امور در موقع اوج گیری نهضت اسلامی..... ۱۲۳
- تشکیل حزب جمهوری اسلامی و جلوگیری از انحراف اسلام..... ۱۲۴
- سرآمد مظلومین در تاریخ بعد از انقلاب..... ۱۲۶
- بهشتی و آرمان خدمت به مردم..... ۱۲۷
- تدبیر و مهارت شهید بهشتی در اداره جلسات و تصمیم‌گیری‌ها..... ۱۲۸
۲. شهید مطهری..... ۱۲۹
- شخصیتی جامع و کم‌نظیر در تاریخ اسلام..... ۱۲۹
- عشق و ارادت خالصانه شهید مطهری به امام خمینی..... ۱۳۱

- شهامت، شجاعت و غیرت دینی شهید مطهری..... ۱۳۲
۳. شهید مفتاح..... ۱۳۴
- شهید مفتاح، مروج خط فکری امام (ره)..... ۱۳۴
- سخنرانی در مسجد ارک با هماهنگی و دعوت شهید مفتاح..... ۱۳۶
۴. شهیدان رجایی و باهنر نماد اخلاق، ادب و انسانیت..... ۱۳۷
۵. شهید محلاتی، زندگی سراسر جهاد و مبارزه..... ۱۳۸
۶. شهید میری، اسوه ایمان و تهجد..... ۱۴۱
۷. شهید عراقی، معلم ایثار و فداکاری..... ۱۴۳
۸. شهید اندیشه، جوانی خستگی ناپذیر..... ۱۴۵
۹. اخلاص، رشادت‌های شهید بابایی سرمشقی برای همگان..... ۱۴۷
۱۰. شهید ستاری..... ۱۵۰
- شهید ستاری، شخصیت انبیه و من نظیر..... ۱۵۰
- سهم شهید ستاری در تجهیز کشور به پداند دفاعی اس ۳۰۰..... ۱۵۵
۱۱. رشادت و شهامت شهید عباس در مبارزه با بغداد..... ۱۵۵
۱۲. شهیدان شیروودی و کشوری، چهارمسیح و از خود گذشته..... ۱۵۷
۱۳. شهیدان اردستانی و یاسینی، خلبانان مأموریت‌های سخت..... ۱۶۰
۱۴. شهید چمران، مجاهد روزهای سخت..... ۱۶۱
۱۵. شهید صیاد شیرازی نماد یک ارتشی انقلابی، پر تلاش و شجاع..... ۱۶۲
۱۶. روحیه بلند و قابل تحسین سردار شهید صنیع‌خانی..... ۱۶۶
۱۷. دقت و صداقت، ویژگی بارز شهید تهرانی مقدم..... ۱۶۷
- تصاویر..... ۱۷۱

■ مقدمه ■

خاطره، روایتی از تجربه زیسته افراد در عرصه زندگی اجتماعی و سیاسی است که بخشی از واقعیت‌های تاریخی را با خود همراه دارد و در همان حال، پیامی روشنگر و آگاهی‌بخش را به خود و اصلاح زیست آیندگان به‌شمار می‌رود.

نقل خاطره چون مبتنی بر زبان گفتاری و حضور کنش‌گر است، مهم‌ترین منبع برای تدوین تاریخ شفاهی به‌شمار می‌آید. راوی خاطره مشاهدات، مشارکت و عاملیت خود را در زمینه‌های تاریخی در تعامل با سایر کنش‌گران به بیان در می‌آورد. فهم این میدان عمل، راهی برای بازاندیشی در گذشته و بازخوانی تاریخ معاصر از زبان مهم‌ترین بازیگران و دالایه‌داران آن است.

انتشار خاطرات به صورت مکتوب که متضمن تبدیل زبان گفتاری به نوشتاری است، گامی مهم برای صیانت از حافظه تاریخی شخصیت‌ها در حیات اجتماعی، سیاسی و سایر عرصه‌ها است. به عبارت بهتر، اگر خاطرات به روایت و نوشتار در نیاید، تحت تأثیر عوامل گوناگون به مرور زمان به بوتۀ فراموشی سپرده شده و آیندگان از این گنجینه ارزشمند و منحصر به فرد، محروم خواهند شد.

با نگاهی به مصالح پیش گفته، تجربیات شخصیت‌ها یا رجال سیاسی در قالب تداوم در زمان حال و تأثیر بر آینده درک می‌گردد که معاصران و آیندگان را نسبت به گونه‌های شکل‌گیری رویدادها و به‌خصوص نقاط عطفی همچون انقلاب‌ها و نهضت‌های بزرگ فرهنگی و سیاسی آشنا می‌کند. گرچه بخش مهمی از سرمایه‌های فردی و میراث تاریخی را نیز باید در ورای تجربیات و عملکرد کنش‌گران بزرگ جستجو کرد.

بر این اساس، آنچه برای تاریخ انقلاب اسلامی بیش از پیش اهمیت می‌یابد، ذکر خاطرات مربوط به وقایع و رویدادهای مهم تاریخی از جمله روند شکل‌گیری و تداوم نهضت اسلامی و بلورن در پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و تجربیات دوران دفاع مقدس است. در حقیقت، تأکید دوباره بر مقام و موقعیت نقش‌آفرینان و قهرمانان واقعی این مقادع حساس، به منزله پاسداشت و شناخت تجربیات افراد و انتقال فضیلت‌های آنان به اخلاف و نسل‌های آینده است.

این در حالی است که اگر خود راوی از نزدیک و بلاواسطه نقش آفرینی آنها را درک کرده باشد، این روایت ارزشی مضاعف به خود خواهد گرفت. لذا شایسته است با واکاوی در خاطرات این افراد، به ثبت و مستندنگاری گفته‌ها و مشاهدات شخصی‌شان پرداخت تا هم این حافظه تاریخی تداوم یابد و هم از میراث روایت‌گر تاریخ، صیانت و محافظت شود.

امروز دفاع مقدس بخشی از هویت ملی و اسلامی ایرانیان است که روایت آن از ربان حماسه‌سازان برای تدوین تاریخ انقلاب اسلامی گریزناپذیر است. دکتر حسن روحانی از جمله کنش‌گرانی است که دوران تکوین نهضت اسلامی تا پایان جنگ تحمیلی و حماسه هشت سال دفاع مقدس را تجربه کرده و پس از آن در ایگانه‌ها و نقش‌های گوناگون با خانواده‌های شهداء و ایثارگران در ارتباط بوده است.

خاطرات رئیس‌جمهور، در واقع از جنبش مشاهدات مستقیم است. ایشان با مکتب ایثار و شهادت آشناست، چون خود در این مکتب زیسته و با نقش آفرینان آن همنشین بوده است. در دوران ریاست جمهوری نیز به‌طور منظم و مستمر با خانواده‌های معظم ایثارگران، ایثار و شرف و شهنود داشته و در این دیدارها بخش‌هایی از خاطرات خود را بازگردد و حتی در برخی موارد این خاطرات را با کمک خانواده شهدا و ایثارگران، تکمیل و گسترش داده است.

اینجاست که نقل خاطره از زبان شخصیتی در طراز دکتر حسن روحانی که دانش آموخته حوزه و دانشگاه و تجربه آموخته عرصه سیاست در سطوح

گوناگون عالی و دارای ارتباطی وثیق با خاطره‌سازان است، بر وثوق و وزانت موضوع روایت می‌افزاید.

تردیدی نیست که امروزه، ثبت خاطرات، یکی از شیوه‌های متعارف برای تحکیم آموزه‌های تعالی‌بخش و تبیین نظام‌مند و فراگیر مکتب ایثار و شهادت است. در همین راستا، دکتر حسن روحانی در گفتارهای خود بر تکریم فرهنگ ایثار و شهادت و مؤلفه‌های مهم آن تأکید کرده‌اند، زیرا بهترین اقدام برای معنا بخشیدن به راه شهدا و شناخت گفتمان آنها، واکاوی در این ذخایر و اتمام رتروبیج و نهادینه کردن اهداف آنان است. بنا به قول ایشان: «نهادینه شدن، رساله ایثار و شهادت به‌عنوان بخشی مهم از فرهنگ عمومی از جمله در ساختار آموزشی، کشور را در برابر انواع توطئه‌ها بیمه خواهد کرد».

اثر پیش رو، با هدف مسندسازی و مسترسی‌پذیری خاطرات دکتر حسن روحانی در مقام ریاست جمهوری که خود از پیشگامان پیروزی و تداوم انقلاب اسلامی بوده و در این مسیر نقش‌های کلیدی ایفا کرده، تهیه و تدوین گردیده است.

متن کتاب در برگیرنده خاطراتی است که ایسان در سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های خود در سفرهای استانی، جلسات هیأت دولت، مناسبات خاص و به‌ویژه در دیدار با خانواده‌های محترم شهدا و ایثارگران بازگه کرده است. البته در این زمینه، تبیین‌ها، تحلیل‌ها و استنباط‌های روشنگرانه‌ای نیز از

وقایع و رخدادها داشته‌اند که بنا به اقتضای موضوع، برخی از آنها برای تکمیل، غنا و درک شرایط زمانی و مکانی روایت‌ها، در اثر باقی مانده است. علاوه بر آن، برای حفظ پایایی و اصالت متون، خاطرات نقل شده از زبان راوی تقریباً بدون دخل و تصرف آورده شده، اما در موارد محدود در جهت روانی متن و ویراست اثر، برخی عبارات اصلاح و کلمات تکراری حذف شده است.

جموعه خاطرات که در اثر پیش رو سامان یافته، به شرح زیر است:

بخش اول: دوران نهضت اسلامی و اوایل پیروزی انقلاب اسلامی

بخش دوم: دوران دفاع مقدس

بخش سوم: اسوه‌های ایثار و شهادت

امید است این اثر که در نگارنده علاقات مهمی از رخدادهای تاریخی در دوران معاصر به‌ویژه هشت سال دفاع مقدس است، در کنار اهمیت پژوهشی و اسنادی، بتواند حرکت ساخت بهتر و ترویج مؤلفه‌های بنیادین فرهنگ ایثار و شهادت باشد.

اداره کل پژوهش و اسناد ریاست جمهوری